

DF Revy

04: Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer **10:** Lærende møder og konferencer i praksis
13: Nordiske Forskningsbiblioteksforeningers Netværk **15:** DFID prisen 2006 **16:** Digitale rettigheder i informationssamfundet – indtryk fra DFs Vinterinternat 2006

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 29. årgang nr. 4, maj 2006

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
Handelshøjskolens Bibliotek
Fuglesangs Allé 4
8210 Århus V
Tlf. 8948 6523
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Adrian Price
Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek
Tlf. 3528 2116
ap@kvl.dk

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
Tlf. 9635 9360
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
cvu vita
Tlf. 9612 1500
ma@cvuvita.dk

Abonnement 2006

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til:
DFs sekretariat
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C
Tlf. 8946 2207
Fax 8946 2220
df@statsbiblioteket.dk

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 5	24. maj	26. - 29. juni
Nr. 6	09. aug.	11. - 14. sept.
Nr. 7	20. sept.	23. - 26. okt.

Manuskripter kan overføres elektronisk som fil til
redaktionens e-mail eller afleveres på diskette (Word)

Annoncepriser 2006

1/1 side: 3500 DKK
1/2 side: 2000 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3500 DKK

Priserne er excl. moms, foto-, layout- og reproarbejde.

Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Alle henvendelser vedrørende annoncer bedes
rettet til redaktionen. (Se adresser ovenfor)

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

- 04: Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer
Af Karen Harbo og Helle Stenholt**
- 10: Lærende møder og konferencer i praksis
Af Tina Buchtrup Pipa og Henriette Louise Jakobsen**
- 13: Nordiske Forskningsbiblioteksforeningers Netværk
Af René Steffensen og Gitte Larsen**
- 14 Kort nyt**
- 15: DFID prisen 2006**
- 16: Digitale rettigheder i informationssamfundet
– indtryk fra DFs Vinterinternat 2006
Af Naja Porsild**
- 18: Kort nyt**

Fra Redaktionen

”Hvor skal vi hen du?”

Danmarks Forskningsbiblioteksforenings årsmøde afholdes den 7. og 8. september 2006 i Roskilde. Temaet bliver fusioner og strukturforandringer med de deraf følgende nye krav til bibliotekssamarbejde.

I Globaliseringsrådets debatoplæg nævnes bl.a., at sektorforskningsinstitutionerne skal søges integreret i universiteterne, idet samfund og erhvervsliv har brug for universiteter og enheder, der både tilhører den internationale elite og som forsker og uddanner til højeste niveau – et universitetssystem bygget op omkring ”professional Schools”

Antallet af universiteter vil blive reduceret, dog skal der være mindst et universitet pr. region, sagde videnskabsminister Helge Sander

på en pressebriefing torsdag d. 21. 4. Betyder det, at de 2 regionsuniversiteter, Aalborg i Nordjylland og RUC på Sjælland ikke fusioneres? Betyder fusioner også fysiske flytninger? Eller kan sektorforskningsinstitutter geografisk blive liggende selv om de bliver en del af et universitet, som er placeret et andet sted? Kan en sektorforskningsinstitution under et universitet risikere at blive opslugt af universitetets øvrige aktiviteter?

Også på forskningsbibliotekerne må man forholde sig afventende til hvilken rolle vi kan/ skal spille. Hvordan placerer videnstrategien biblioteksfunktionen, så den vedbliver at være en værdiskabende kerneydelse? Hvor står vi i det nye regi? Hvordan bliver finansieringen og

hvordan skal der samarbejdes med ”moderinstitutionerne”? Vil forskellige biblioteksmodeller eller -roller udfolde sig, set i relation til deres kontekst?

Universiteternes ønsker og forslag vedrørende fusioner er for længst indsendt til ministeren, men ifølge *Forskerforum* er der kommet grus i regeringens store fusionsøvelse på forskningsområdet – åbenbart en større operation end forventet. Fremlægning af fusionskriterierne og køreplan for samme for koordinationsudvalget er foreløbig udsat en uge, først derefter afholdes drøftelser med de enkelte institutioner. Institutter, forskningsbiblioteker og universiteter venter alle spændt på at få at vide, hvilken vej vi skal køre.

Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer

Af Karen Harbo og Helle Stenholt

Artiklen omhandler samarbejdet i et e-læringsmiljø mellem uddannelse og bibliotek ved Aarhus School of Business. Det er et eksempel på, hvordan det hybride bibliotek, som formidler adgang til både trykte og elektroniske informationsressourcer, kan understøtte uddannelse, der formidles som virtuel læring eller blended learning.

Karen Harbo
Udviklingskonsulent
Biblioteket ASB
har@asb.dk

Helle Stenholt
fuldmægtig AC,
Biblioteket ASB
hes@asb.dk

Biblioteket ved Aarhus School of Business (ASB) har organiseret sit virke ud mod de uddannelsesfaglige miljøer. Hvert af de seks institutter ved ASB, Institut for Ledelse, Institut for Marketing og Statistik, Institut for Regnskab, Finansiering og Statistik, Juridisk institut, Nationaløkonomisk institut og Institut for Sprog og Erhvervs kommunikation kan trække på et antal biblioteksmedarbejdere, som er særligt dedikerede i forhold til netop det specifikke faglige miljø.

Således stiller biblioteket tre personer til rådighed for Institut for Sprog og Erhvervs kommunikation (ISEK), hver af disse med særlige forudsætninger for at kunne sætte sig ind i de faglige emnefeltter for de undervisnings- og forskningsgrupper, som findes på ISEK. Undervisningsgrupperne retter sig mod fagområderne, engelsk, tysk, fransk, spansk, europæiske studier og kommunikation. Forskningsgrupperne retter sig mod fagområderne virksomhedskommunikation, leksikografi, virksomhedens ikke-økonomiske omgivelser, sprogsystem og sprogbrug, oversættelse og tolkning og videnskommunikation.

Biblioteksmedarbejderne samarbejder, og er i løbende dialog med det videnskabelige personale ved ISEK om

- materialeanskaffelser til bibliotekets samlinger, det være sig trykt eller elektronisk materiale
- introduktion og undervisning i fleksible adgange til de mange elektroniske ressourcer, der gives adgang til gennem biblioteket
- formidling af metoder til søgning og håndtering af information i læreprocessen; personlig knowledge management
- registrering af forskning ved ASB: Research@asb

- formidling af viden om ophavsretsmæssige problemer i forbindelse med elektronisk publicering af litteratur
- etablering af fagportaler til specifikke undervisnings- og forskningsområder
- etablering af elektroniske e-kompender i forbindelse med den virtuelle læringsplatform ved ASB, CampusNet

E-læring

Både biblioteker og uddannelser har i de senere år bevæget sig frem mod mere og mere virtuelt baseret kommunikation, formidling og undervisning.

Bibliotekerne er blevet hybride forstået på den måde, at de som institutioner håndterer tilgang til både trykt og elektronisk materiale – og formidlingen om dette foregår både face-to-face i biblioteket og gennem bibliotekernes virtuelle hjemmesider på nettet. Bibliotekerne arbejder både i og med det fysiske og det virtuelle læringsrum.

Uddannelserne har på samme måde bevæget sig i retning mod en virtuel understøttelse af læring – ofte anvendes blended learning, som både rummer elementer af møder i det fysiske rum og møder i det virtuelle rum. Faktuel viden om det pågældende uddannelsesforløb samles i læringsplatforme på nettet, som giver mulighed for også at supplere med dialog og kommunikation mellem studerende og undervisere.

Således findes på ASB, som ovenfor nævnt, den virtuelle læringsplatform CampusNet. CampusNet rummer information om samtlige kursusfag ved ASB og i denne kontekst trækkes ressourcer fra ASB biblioteket ofte ind fx i form af e-kompender til den pågældende kursusvirksomhed eller i form af gennemstillings til en for kurset relevant fagportal.

Elektroniske ressourcer

De mange elektroniske informationsressourcer som ASB biblioteket køber licensadgang til, skal være målrettet forskning og undervisning ved samtlige uddannelser på ASB. Disse licensadgange supplerer de åbne og frit tilgængelige ressourcer på internettet, og er for de studerende, undervisere og forskere ved ASB lige så umiddelbart tilgængelige.

For ISEKs vedkommende gælder det, at især kommunikationsstudierne kan understøttes med mange relevante elektroniske informationsressourcer, men også for sprog- og områdestudierne vedkommende findes efterhånden adgang til mange anvendelige ressourcer, fx aviser og nyhedstjenester. Ressourcer som kan inddrages direkte i virtuelle læringsforløb og -platforme, da mange licenser er indgået på kontrakter, som tillader at ressourcerne frit kan anvendes i uddannelsessammenhænge.

Ofte er det dog sådan at den litteratur, som anvendes i sprog- og områdestudierne, hidrører fra bøger frem for tidsskrifter. Der findes imidlertid også flere og flere elektroniske bøger på markedet. Bøger som ASB biblioteket på samme måde som med de elektroniske tidsskrifter køber licensadgang til. For sprog- og områdestudierne kan det konstateres, at der er stigende interesse for og sammenfald mellem udbud og efterspørgsel på de elektroniske titler som ASB biblioteket stiller til rådighed.

TO CASES

Vi har valgt at lade nedenstående to cases give et billede af, hvordan ASB biblioteket samarbejder med uddannelserne på ISEK i forhold til læring på nettet.

[CASE 1: E-kompender](#)

[CASE 2: Fagportaler](#)

I begge cases spiller den fleksible adgang til bibliotekets elektroniske ressourcer en central rolle, og det samme gør sig gældende for metoder til søgning og håndtering af information i læreprocessen.

CASE 1: Samarbejde om etableringen af et e-kompendie til et undervisningsforløb

En forespørgsel

En underviser fra undervisningsgruppen fransk henvender sig til biblioteket, og spørger om det vil være en ide at oprette et e-kompendium til et kursusforløb for sprogstuderende på bachelor niveau. Kurset er oprettet på CampusNet, og her henter de studerende al øvrig information om kurset. Den pågældende underviser har førhen benyttet fortrykte kompendier, som de studerende har købt. E-kompendierne skal de studerende selv printe ud fra nettet. Det kan de gøre i den takt, de måtte ønske det.

Underviseren synes umiddelbart godt om tanken om, at litteraturen til kurset kan præsenteres via CampusNet, og hun tænker også lidt på, om det vil kunne lade sig gøre i løbet af kurset at føje nye tekster til. Det vil give nogen fleksibilitet. Desuden mener hun, at biblioteket har købt licensadgang til nogle af de tidsskrifter, som hun bruger artikler fra. Måske kan det lade sig gøre at linke direkte ind til disse artikler og derved gennemstille de studerende til onlineudgaven af artiklen.

Det ville være fint og en god måde at få de studerende gjort opmærksom på denne adgang, som biblioteket og ASB betaler adgang til. Det kan indimellem være svært for de studerende at finde ind til de mange elektroniske ressourcer, og dette vil være en god og faglig relevant måde at gøre de studerende opmærksom på denne mulighed for at finde kilder til information. Det er underviserens erfaring, at de studerende kan synes, at de farer vild i de mange forskellige veje, der findes til informationskilder. At anvise vejen i en faglig kontekst vil, synes hun, give god mening for de studerende.

Dialog og muligheder

I en samtale med den kontaktperson på biblioteket, som er knyttet til undervisningsgruppen for fransk, får underviseren at vide, at i de tilfælde hvor artiklen findes i et af de elektroniske tidsskrifter, som biblioteket abonnerer på, vil de studerende blive ledt målrettet til den relevante artikel. I enkelte tilfælde vil det dog ikke være muligt at linke helt ind til en artikel, men dog så langt at de studerende vil have data nok i referencen til selv at kunne finde helt ind til den pågældende artikel.

Dette forhold har at gøre med de respektive licenskontrakt aftaler og endvidere, at det ikke er lovligt at dyblinke i hjemmesider, som ligger frit tilgængeligt på internettet, medmindre der foreligger en særlig aftale. Underviseren mener dog nok, at de studerende vil kunne finde vej, og hun taler med bibliotekaren om, at det kan styrke de studerendes evne til selv at skulle navigere det sidste stykke vej frem mod den ønskede tekst.

I begge de førnævnte tilfælde vil de studerende blive gjort opmærksom på en sammenhæng, som vil kunne komme dem til nytte i nye situationer, hvor de får brug for selv at søge information. De studerende får altså både præcis den artikel de har brug for, samt bliver gjort opmærksom på en litterær kontekst, som er relevant i den konkrete studiesammenhæng.

Ikke al den ønskede litteratur findes dog i elektronisk form på biblioteket, og en del af den litteratur som underviseren vil anvende på kurset, er også uddrag af bøger. Underviseren får imidlertid at vide, at biblioteket har indgået en aftale med Copydan, som giver lov til at indskanne dele af trykte bøger og tidsskrifter og derefter give adgang til de indskannede elektroniske versioner indenfor rammer af et e-kompendie. Det gør således ingen forskel i forhold

til at få oprettet et e-kompendium, om de kilder til information underviseren ønsker at bygge sin undervisning på er trykte eller elektroniske.

Dog er der regler, som sætter grænser for hvor stort omfanget af det trykte materiale må være for at det kan indskannes, og i et par tilfælde må underviseren skære i teksterne, for at kunne holde sig indenfor disse regler. Men underviseren synes, at det går an, og hun er vant til, også i forbindelse med de trykte kompendier, at skulle tage hensyn til omfanget af sine kursustekster. Det viser sig dog, at et enkelt af de kapitler, som underviseren ønsker at bruge i sin kursussammenhæng, findes i en e-bog, som biblioteket har købt licensadgang til, og i det tilfælde kan der stilles direkte om til det pågældende kapitel på nettet.

Realisering

Enkelte af de tekster, som underviseren henviser til, findes frit tilgængeligt på internettet. I nogle af disse tilfælde findes den relevante tekst i et dybere lag af den pågældende hjemmeside, og biblioteket kan, som tidligere nævnt på baggrund af ophavsretsloven, ikke dyblinke til disse. Her må de studerende igen selv navigere det sidste stykke frem til den relevante tekst. Sidegevinsten er, at opmærksomheden skærpes i forhold til den faglige kontekst for den valgte kilde, samt at den selvstændige navigation øger evnen til at søge i kilder til information.

Efter at have diskuteret disse muligheder igennem med biblioteket beslutter underviseren sig for at få biblioteket til at oprette et e-kompendium i forbindelse med sit kursusforløb. Biblioteket garanterer, at e-kompendiet kan være klart i løbet af 14 dage, og da underviseren har været i god tid med sin forespørgsel, bliver det ikke noget problem at få e-kompendiet klart til kursusstart.

Efter 14 dage modtager underviseren en internetadresse til e-kompendiet samt adgangskoder, som de studerende skal oplyses om, skal behandles fortroligt. I toppen af hvert e-kompendium linkes endvidere til oplysning om de ophavsretslige forhold som de studerende skal være bekendt med, når de bruger e-kompendiet. Underviseren checker sit e-kompendium igennem for at se om alting er, som det skal være. Det er det, og hun sender nu information om adgang til e-kompendiet med de tekster, som de studerende skal læse i løbet af kurset.

Præsentation og reaktion

Det er første gang, netop disse studerende får adgang til et e-kompendium, og de skal lige vænne sig til, at det ikke længere er et færdigtrykt materiale, som de kan købe sig til. De studerende skal selv printe teksterne ud – og for egen regning. Til gengæld kan de gøre det hvor, og hvornår de vil. Teksterne kan altid nås over CampusNet. Nogle af teksterne kan det, afhængigt af printerkapacitet og indskanningens karakter, tage lidt tid at printe ud. Det er alt sammen forhold, der skal tages højde for i udskrivningssituationen, men underviseren oplyser om dette, og de studerende indstiller sig i langt de fleste tilfælde på, at det er sådan. De har brug for at diskutere den nye situation, men de mærker, at underviseren tror på den, og de kan godt se fordelene og fleksibiliteten.

Underviseren oplever også fleksibiliteten, både i løbet af semesteret og i det næste. Hun beder en enkelt gang under kursusforløbet om at få føjet en ny tekst til sit kompendium, og i næste semester kan hun se, at hun kan genbruge flere af teksterne i forhold til et andet kursusforløb. Hun vender derfor tilbage til biblioteket, og beder om at få oprettet endnu et e-kompendium, dels på baggrund af nogle af sine gamle tekster dels på baggrund af en række nye, som hun føjer til. Desuden har hun talt med en anden underviser om en tekst, som vedkommende har brugt i en kursusammenhæng hvor biblioteket ligeledes har oprettet et e-kompendium. Denne tekst genbruger hun også.

Ovenstående giver en illustration af et e-kompendie etableret i efteråret 2005 med opfølgning det følgende semester.

CASE 2: Samarbejde om etablering af en fagportal til en forskergruppe

Da Forskergruppen for oversættelse og tolkning for nogle år siden blev dannet som det daværende Fakultetscenter for Tolkning henvendte kontaktpersonen for forskergruppen sig til ASB biblioteket for at høre, om der kunne oprettes en fagportal til forskergruppen. Fagportalen skulle opbygges ud fra tanken om, at bestemte målgrupper skulle have en let tilgængelig, samlet adgang til Bibliotekets informationsressourcer indenfor emnet oversættelse og tolkning. En adgang, der kunne nås via Internettet, uanset hvor man befandt sig.

Bibliotekets kontaktperson udvalgte i samarbejde med forskergruppens kontaktperson en række links og søgestrengene, som blev samlet indenfor emnerne oversættelse og tolkning. Dette lagde grunden til fagportal for Forskergruppen for oversættelse og tolkning, som henvender sig til en bestemt målgruppe, nemlig cand.ling.merc. studerende på tolke- og translatør linien, forskere indenfor tolkning og oversættelse, samt andre undervisere og interesserede. Som en særlig målgruppe kan nævnes studerende ved masteruddannelsen European Master of Translation. Gruppen er spredt såvel nationalt som internationalt, og kan, derfra hvor de befinder sig, bruge portalen, da den kan tilgås via Internettet og informationsressourcerne, der er stillet til rådighed via denne fagportal, kan nås via fjernadgang.

Portalens links og søgestrengene blev efter input fra forskergruppens kontaktperson emneordnet i en hensigtsmæssig faglig struktur: tolkning- og oversættelsesrelevante databaser og tidsskrifter, anbefalet litteratur osv. (se figur 1). Disse links viser for det meste hen til bibliotekets informationsressourcer, men også til frit tilgængelige onlineresourcer. Det er en måde, hvorpå vejen til bibliotekets informationsressourcer gøres lettere tilgængelig for de

studerende. Kilder til information præsenteres her i en faglig kontekst.

Biblioteket foreslog, at fagportalen blev oprettet i et program, hvor en opdeling af skærbilledet gør, at der i venstre side ligger et statisk billede med emneopdelte links. Højre side af billedet viser selve linkets indhold, og er således dynamisk.

Linksene viser dels mod onlineresourcer som f.eks. tidsskrifter og databaser, hvor der via biblioteket er fuldtækstadgang, og dels mod sider, som indeholder referencer på publikationer vedrørende emnet. Disse henvisninger linker ind i bibliotekets database, Merkur, hvorfra materialet kan rekvireres.

Samarbejdet foregår løbende i en tæt kontakt mellem bibliotekets kontaktperson og forskergruppens kontaktperson, der på vegne af forskergruppen kommer med input til indholdet af fagportalen – det være sig nye bøger eller tidsskrifter, som biblioteket skal anskaffe, inden for emnerne oversættelse og tolkning.

Punkterne ”Relevante publikationer” og ”Anbefalet litteratur” (se figur 1) skal især fremhæves, da disse er stærkt emneopdelt. Strukturen og emneopdelingen i fagportalen vurderes løbende, da brugsværdien afhænger af en god og struktureret præsentation af fagportalens indhold.

”Relevante publikationer” indeholder links til søgninger i Merkur på bl.a. afhandlinger om tolkning, afhandlinger om oversættelse og på ph.d. afhandlinger om de to emner. ”Anbefalet litteratur” er naturligvis stærkt præget af forskergruppens erfaringer med litteraturen indenfor emnet. Litteraturen er her opdelt emnemæssigt, og der er også her oprettet dokumenter med henvisninger til publikationerne og, som nævnt ovenfor, refereres der også her via hyperlinks direkte ind i bibliotekskatalogen.

Efter at fagportalen har eksisteret i en årrække, er den nu under omformning. Det er aftalt mellem bibliotekets kontaktperson og forskergruppens kontaktperson, at rammerne for fagportalen skal ændres for at den kan

pas ind i ASBs nye web. Fagportalen vil i sin nye form snarest blive gjort tilgængelig via ASBs content management system (se figur 2).

De ydre rammer ændrer sig altså, men indholdet er lige relevant, og udvikles til stadighed. Forskergruppen ønsker f.eks. flere links til søgninger i bibliotekets katalog på forskellige relevante og mere specifikke emneord. Strukturen udvikler sig således fortsat, men fokus er stadig på oversættelse og tolkning.

Denne fagportal er et eksempel på, hvordan ASB biblioteket i et samarbejde mellem på den ene side repræsentanter fra et forskningsområde og på den anden side bibliotekets kontaktperson kan bidrage til e-læringsmiljøet. Den er et eksempel på, hvordan man kan skræddersy og målrette specifikke ressourcer til en specifik målgruppe via et tæt samarbejde mellem uddannelse og bibliotek, og på hvordan bibliotekets onlineressourcer og ressourcer i det hele taget bedre kan udnyttes og gøres synlige i en e-læringsssammenhæng.

At være bibliotek i et e-læringsmiljø

De to cases er konkrete eksempler på to af de i indledningen nævnte områder, hvor biblioteksmedarbejdere samarbejder og er i løbende dialog med det videnskabelige personale, undervisere og forskere ved ISEK

- etablering af fagportaler til specifikke undervisningsområder
- etablering af elektroniske e-kompender i forbindelse med den virtuelle læringsplatform ved ASB, CampusNet

Det forholder sig dog sådan, at de forskellige områder har med hinanden at gøre, og derved trækkes det ene ofte ind, når det andet berøres. De øvrige områder optræder alle indirekte i begge cases

- materialeanskaffelser til bibliotekets samlinger, det være sig trykt eller elektronisk materiale
- introduktion og undervisning i fleksible adgange til de mange elektroniske ressourcer, der gives adgang til gennem biblioteket
- registrering af forskning ved ASB: Research@asb
- formidling af metoder til søgning og håndtering af information i læreprocessen; personlig knowledge management
- formidling af viden om ophavsretsmæssige problemer i forbindelse med elektronisk publicering af litteratur

Materialeanskaffelser indgår både i samarbejdet om etablering og udvikling af fagportalen til forskergruppen for oversættelse og tolkning og i arbejdet med e-kompenderne.

I begge cases spiller den fleksible adgang til bibliotekets elektroniske ressourcer en central rolle, og det samme gør sig gældende for metoder til søgning og håndtering af information i læreprocessen.

Online registrering af forskning ved ASB kan være særdeles relevant at inddrage i en fagportal for en forskergruppe, og grundtanken bag både e-kompendet og fagportalen har i høj grad at gøre med at koble kilder til information til den faglige formidling.

Endelig er viden om ophavsretsmæssige problemer netop en del af kompleksiteten bag e-kompenderne, fx ved at de alene stilles til rådighed gennem adgangskontrol.

For at agere på det ene område må de andre af de ovennævnte områder sættes i spil. At være bibliotek i et e-læringsmiljø kræver således et beredskab på flere fronter. Et beredskab som kan følge, arbejde og samarbejde med uddannelserne ind i det virtuelle niveau. Det betyder at biblioteket fortsat skal satse på udvikling, og biblioteket ved ASB forsøger fortsat at være både aktiv og proaktiv i forhold til at indgå i samarbejder med uddannelserne om e-læring.

Fagportalen er et eksempel på, hvordan man kan skræddersy og målrette specifikke ressourcer til en specifik målgruppe via et tæt samarbejde mellem uddannelse og bibliotek, og på hvordan bibliotekets onlineressourcer og ressourcer i det hele taget bedre kan udnyttes og gøres synlige i en e-læringsssammenhæng.

Figur 1

Link til forskergruppens hjemmeside: www.asb.dk/about/departments/isek/forskning/forskergrupper/tolkning.aspx – hvorfra der er link til fagportalen

Strukturen for den kommende fagportal

Databaser

AIIC Bibliography

MLA

Translation Studies Bibliography

Nyheder

Nyanskaffelser

Bestillinger

Tidsskrifter

Babel

CIRIN Bulletin

Hermes

The Interpreters' Newsletter

Interpreting. International Journal of research and practice in interpreting

International Journal of Localisation

International Journal of Speech, Language and the Law

META

Multilingua

Perspectives: Studies in Translation

Target

The Translator

Anbefalet litteratur

Forskningsmetodik

Forskning i oversættelse og tolkning

Lærebøger og vejledninger om professionel oversættelse og tolkning

Søgning i Merkur under emneord

Forskningsmetodik

Oversættelse

Synkronisering

Tekstning

Tolkning

Afhandlinger om oversættelse og tolkning på ISEK

Specialeafhandlinger

PhD-afhandlinger

Forskergruppens publikationer (trækkes fra Research@asb)

Figur 2

Denne artikel er også publiceret via UNEV, Universiteternes Efter- og Videreuddannelse www.unev.dk

Er håndteringen af e-tidsskrifter for kompliceret?

EBSCO kan hjælpe jer!

At sammenfatte en liste over alle e-tidsskrifter, registrere, aktivere og løse adgangsproblemer m.m. er både tidskrævende og kompliceret.

Vores kundefokuserede og erfarne personale assisterer jer ved adgangsproblemer, ændringer af IP-adresser m.m. Vore elektroniske tjenester reducerer jeres administrative opgaver, samtidig med at de maksimerer slutbrugernes søgemuligheder.

EBSCO kan levere detaljerede fakturaer, der forenkler budgetlægningen, samt generere kundetilpassede statistikker til brug for analysering og udvikling af jeres beholdning af tidsskrifter.

Med vores ekspertise kan vi hjælpe jer.
Kontakt din EBSCO-repræsentant i dag!

www.ebsco.com

CUSTOMERFOCUSED**CONTENTDRIVEN**

EBSCO
INFORMATION SERVICES

Lærende møder og konferencer i praksis

Af Tina Buchtrup Pipa og Henriette Louise Jakobsen

Den 7. 3. 2006 blev den sidste nye forskning indenfor emnet: "at gøre møder og konferencer mere lærende" præsenteret. Lærende møder og konferencer er et forskningstema som Learning Lab Denmark (LLD), den multidisciplinære forskningsenhed på Danmarks Pædagogiske Universitet, beskæftiger sig med.

Tina Buchtrup Pipa
Det Kongelige Bibliotek
tjp@kb.dk

Henriette Jakobsen
Danmarks Designskoles Bibliotek
henriette.jakobsen@dkds.dk

De kalder det "facilitering af vidensprocesser mellem mennesker", og arbejder med at skabe ny viden og nye teknikker til videndeling og videnskabelse i organisationer.

Det drejer sig om at skabe mere lærende møder og konferencer, men også om at skabe mere effektive møder og konferencer.

DF har venligt givet et bidrag til konferencebyret for den ene af os. Det takker vi for og kvitterer med disse indtryk som måske kan inspirere andre, som det har inspireret os!

Ved du hvilke møder du holder og deltager i, og hvorfor?

Der holdes mange møder, temadage og konferencer, og der spindes mange ender over formålet med møderne og resultaterne af dem. Det er ikke vores ærinde at foreslå, at mødefrekvensen skal begrænses drastisk eller at alle møder skal underlægges større didaktiske planer. Men vores egne erfaringer – og nu LLDs forskningsresultater – giver anledning til at stille spørgsmål, om vi udnytter møder mellem kollegaer på arbejdspladsen og i vores branche optimalt?

På forskningsbibliotekerne forlanger vi en meget høj kvalitet af os selv og hinanden, i den daglige drift, i udviklingsopgaver, samt ikke mindst i mødet med vores brugere. Er vi lige så opmærksomme på at kvalitetssikre den tid, vi bruger på at mødes med hinanden?

Kan vi udnytte tiden bedre og har vi altid gjort os tilstrækkeligt klart, hvad formålet er med et møde og hvilken form, der bedst fremmer dette mål?

Mødet og konferencens typologi er kompleks. For det første er der flere overordnede typer: møder, temadage, konferencer og kurser. De kan variere på lokalitet, varighed, deltager-typer og -antal.

For det andet er der forskellige målgrupper og deltager typer: de nære eller mere fjerne kollegaer, side- over- og underordnede kollegaer, branchekollegaer og udefrakommende partnere.

For det tredje kan man mødes om en eller mange konkrete opgaver. Det kan være postmøder, problemløsende, planlæggende og besluttende møder. Møderne kan tilføre ny viden, opdatere viden, være udvekslinger af holdninger og værdier eller procesorienterede. Det mere indirekte formål eller læringsmålet kan ligeledes være mangfoldigt. Det kan være at levere og modtage informationer, at skabe fælles værdier og strategi er, at belære eller at skabe rum for kritisk diskussion og læring, måske innovation.

Typografien kan gøres langt mere udbygget og relevant for din egen institution. Pointen er, at en reflekteret strategi for deltagelse såvel som tilrettelæggelse af møder, temadage og konferencer kan optimere ressourceudnyttelsen

og udbyttet for såvel værten som for deltagerne. Med andre ord: jo tydeligere formålet med mødet er, jo større sandsynlighed er der for, at målet nås.

En lokal minianalyse af behovet for møder kan udpege hvilke møder, der er nødvendige og hvilke man evt. kunne springe over og erstatte med anden udveksling. Møder skal ikke afskaffes, men de skal holdes og planlægges med kritisk omtanke, og man skal give den nødvendige, og ofte underprioriterede tid til selve mødeforberedelsen, konkluderer LLD. Generelt anbefaler de en bevægelse fra belærende til lærende møder. Henrik Herlau fra CBS påpeger samme præmisser for "det gode møde", når han i artiklen "Derfor hader vi møder" skriver: "Dårlige møder har tre fælles træk: De mangler et klart defineret mål. De mangler klart definerede ressourcer. De mangler klar ledelse".

Learning Lab Denmark har med deres systematiske undersøgelser dokumenteret, at møde- og conferenceformen kan være en central medspiller i skabelsen af rammer for læring. Det er rammer, der skal skabe involveret mødedeltagelse, medejerskab og øget viden.

Værktøjer til inspiration

Denne artikels titel "Lærende møder og konferencer i praksis" er også navnet på det hæfte, der blev udgivet på konferencedagen og som sammenfatter projektets resultater. Det

Vi vil ikke foreslå revolutioner, men vi vil gerne foreslå, at vi forsøger med små ændringer, der finder deres videnskabelige begrundelse i viden, om hvordan vi lærer og udveksler viden. Det kan måske revolutionere udbyttet!

På forskningsbibliotekerne forlanger vi en meget høj kvalitet af os selv og hinanden, i den daglige drift, i udviklingsopgaver, samt ikke mindst i mødet med vores brugere. Er vi lige så opmærksomme på at kvalitets-sikre den tid, vi bruger på at mødes med hinanden?

er en god lille håndbog i hvilken 17 konkrete teknikker beskrives på kogeplansplan og gode råd og overvejelser fremlægges. Det inkluderer fx "kollegaskilsmissen", som tvinger deltagerne til at tale og mødes med andre, end de sædvanlige og "talerbordet", hvor oplægs-holdere opholder sig efter oplægget, så alle der efterfølgende vil tale med vedkommende, har mulighed og rum for det.

I tillæg til dette hæfte kan man fra projekt-leder lektor Ib Ravns hjemmeside på LLD downloade flere nyttige tekster.

DF og DF fora arrangementerne

DF holder årsmøder, vinterinternater og møder for forafmænd. Dem har vi selv deltaget i og haft glæde af. De seks interessefora holder temadage og konferencer. Såvel DF som fora holder hertil en række planlægnings- og beslutningsmøder samt såkaldte ordinære bestyrelsesmøder.

Et forum har et interesseområde. Fora arrangementerne er derfor som regel faglige og opbygget om et afgrænset emne. Det kan være en god indgang til at komme mere i dybden og give plads for – og fordre deltagernes aktive deltagelse. De store årsmøder er naturligt branchemøder, der appellerer til en bredere målgruppe og som regel har en politisk og en udviklingsorienteret dimension.

Det faglige

På de store møder kommer der ofte eksperter. Det forventer vi. De taler en time hver og fremviser (for mange) powerpoints. Oplæggene efterfølges som regel af et par spørgsmål fra udvalgte, ofte kendte biblioteksledere eller folk med særinteresser. Ved diskussion er formen på grund af deltagerantallet, de fysiske rammer, tiden afsat og ikke mindst kulturen ofte præget af, at de samme kommer med lidt længere indlæg, hvor positioner sættes op og politiske kæpheste luftes, og langt de fleste kun lytter. Deltagerne er tilskuere. De lytter, eller foretager, hvad professor i pædagogik Mads Hermansen kalder, associative sløjfer, dvs. man hører en ting, stopper med at lytte en tid, og foretager en indre dialog og bearbejdning af den nye viden, der på den ene eller anden måde har inspireret ind i egen kontekst – i en sløjfe – for derefter at vende tilbage til oplægget, måske 5 powerpoints senere. Det er det gode fravær. Det måske mere udbredte fravær er manglende koncentration og opmærksomhed.

På årsmøder og faglige temamøder er der meget, der skal nås på kort tid. Mange kommer helt berettiget for at få fyldt nyt på, og det der begrundes og legitimerer deltagelse og bevilling kan netop være besøget fra de faglige eksperter. Vi vil ikke foreslå revolutioner, men vi vil gerne foreslå, at vi forsøger med små ændringer, der finder deres videnskabelige

begrundelse i viden, om hvordan vi lærer og udveksler viden. Det kan måske revolutionere udbyttet!

Fra LLDs forskningsprojektet vil vi til DF fremhæve to forslag:

- Knæk et foredrag på 45. min. over i to bidder. Folk kan kun koncentrere sig i 20-30 minutter ad gangen. "Knækket" kan fx bestå af 5 minutters summe pause, hvor man enten kan vende indtrykkene med sidemand eller man kan skrive et spørgsmål eller en kommentar på et kort. Foredraget genoptages, og mødelederen udvælger og stiller et par af spørgsmålene til sidst. Det er måske de spørgsmål, der er flest, der har stillet eller et spørgsmål med en skæv vinkel.
- Lav foredraget om til et interview. Intervieweren kan guide den udefra kommende ind på de emner i oplægget, der er mest brancheinteressante og omgå længere udredninger af deres egne min der om biblioteksbrug og gode råd, der ofte gives på lægmandsbasis. Intervieweren kan endvidere inddrage publikum.

Det i pauserne

De fleste, der har deltaget på temadage og konferencer, har oplevet, at pauserne kan være mindst lige så givtige som de egentlige

Betydningen af pauser er ikke ny viden, men vi vil foreslå, at man med enkle virkemidler bruger pauserne mere bevidst, således at alle deltagere har en chance for at få noget mere ud af dem end kaffe og kage.

Vi besluttede at Creating Knowledge IV skulle være en lærende konference.

Hvordan gør vi det så – ja, kom selv og se..... www.ck-iv.dk. Du kan deltage alle tre konferencedage eller nøjes med den første!

programpunkter. Her netværkes. I pauserne kan man vende fælles ideer og udfordringer eller simpelthen skabe sociale bånd og den personlige kontakt, der ofte er forudsætningen for at større tværinstitutionelle, til tider ambitiøse satsninger kan foretages. Betydningen af pauser er ikke ny viden, men vi vil foreslå, at man med enkle virkemidler bruger pauserne mere bevidst, således at alle deltagere har en chance for at få noget mere ud af dem end kaffe og kage. Pausenetværk til konferencer er typisk gamle kollegaer, der møder andre gamle åndsfæller. Det er langt sværere for nye at møde gamle eller andre nye. Det afholder måske nogle helt fra at deltage og blive medlem af – i dette tilfælde, Danmarks Forskningsbiblioteksforening.

Vi vil foreslå en form for mentorordning, hvor man som mentor fx kunne have ansvaret for at mødes med en kollega en dag, eller i en til to pauser. Når man tilmelder sig et arrangement, kan man som ny tilmelde sig ordningen. Man kunne også introducere bordkort til frokosten, eller indtage kaffen i forudbestemte grupper.

DF møder og DF foreningen har plads til flere nye og flere yngre aktive medlemmer, og til flere medlemmer fra en bredere vifte af faggrupper!

Skal vi nu til at arbejde i pauserne?

Når vi i vores fora og bredere har talt om lærende møder og konferencer, er det tydeligt, at der er helt forskellige forventninger og årsager til deltagelse i konferencer. For nogle er det belønningen på et års hårdt arbejde. Det er et frynsegode, hvor man glæder sig til at se kendte ansigter, spise god mad og til uforpligtende at blive opdateret på de nyeste udviklingstrends. I den anden ende af kontinuummet

– måske som et generationsskifte – betragtes konferencer som en vigtig del af arbejdet.

Som medarbejder har man travlt med diverse projekter og deadlines. Konferencer skal give noget direkte til dette arbejde, enten fagligt eller i form af kontakter – ellers har man ikke tid til at deltage. Og for rigtigt at have fået noget ud af den nye information, der bliver leveret, skal man selv arbejde med den for at tilegne sig den. Det må meget gerne foregå på selve konferencen, dels fordi det optimerer outputtet, bl.a. fordi man diskuterer med andre end man plejer og dels fordi man ikke har tid til at bearbejde konferencestof, når man kommer hjem til to dages ubesvarede mails.

Creating Knowledge IV – en lærende konference

Vi deltog i LLDs forskningsrapporteringskonference, fordi vi mener mødeafholdelse generelt er et område, der kan udvikles, og specifikt fordi vi i DF Forum for Brugeruddannelse i år er værter for Creating Knowledge IV, d. 16. - 18. august 2006 i København. Konferencen, der er iværksat af Nordinfolit og hvert andet år har flyttet mellem de nordiske lande, har i år temaet: *Empowering the student through cross institutional collaboration*. Det vil sige konferencen fokuserer på, hvordan diverse akademiske supportenheder, så som pædagogisk didaktiske centre, skrivecentre, biblioteker og de hårdt pressede faglige undervisere og studieledere kan samarbejde om at højne de studerendes faglighed, og styrke deres studieteknik og -trivsel. Her forsøger vi som biblioteksrepræsentanter at agere forandringsagenter. Vi vil gerne i forlængelse af bibliotekstraditionen vise nye veje og skabe grobund for samarbejde.

Vi besluttede at Creating Knowledge IV skulle være en lærende konference. Man kan hyre udefrakommende konsulenter, der kan planlægge og facilitere det hele. Det koster en masse penge, og ville afkoble os fra selve arbejdet med indholdet og indholdets forbindelse til formen. Vi kunne blive tilskuere til vores eget arrangement. I stedet har vi derfor i DF Forum for Brugeruddannelse, som en del af bestyrelsesmedlemmernes almindelige strategi for kobling til forskningsbaseret viden, allieret os med Nicoline Jacoby Petersen.

Nicoline er ansat på Learning Lab Denmark i et ph.d. stipendium om nye conferenceformer, og hendes forskningsinteresse er at udforske konferencen som et læringsrum, hvor deltagerinvolvering og dramaturgiske modeller tages i anvendelse. Hun deltager i vores konference lige fra de tidlige idémøder, programplanlægning og indtil konferencen løber af stablen. Vi er hendes datamateriale, hun hjælper os med processen.

Hvordan gør vi det så – ja, kom selv og se..... www.ck-iv.dk. Du kan deltage alle tre konferencedage eller nøjes med den første! Forskningen har for længst vist, at den passive tankpasserpædagogik ikke understøtter læring optimalt. Nye og andre didaktiske elementer kan tages i brug og skabe bedre betingelser for læring. For konferencer er opmærksomhed et nøgleord. Denne opmærksomhed kan fx skabes gennem anvendelse af dramaturgiske virkemidler, idet dramaturgiens forskellige modeller netop arbejder med at bearbejde og holde tilskuernes og deltagernes opmærksomhed fast. Tænk hvis vi sad på kanten af stolen til næste konference og bare ikke kunne vente på at høre det næste indlæg

FORFATTERFAKTA

Tina Buchtrup Pipa

Cand.scient. pol. Koordinator for Brugeruddannelse / Forskningsbibliotekar.
Det Kongelige Bibliotek, Nationalbibliotek og Københavns Universitetsbibliotek.
Formand i DF Forum for Brugeruddannelse.

Henriette Jakobsen

Bibliotekar, Konstitueret biblioteksleder.
Danmarks Designskoles Bibliotek.
Bestyrelsesmedlem i DF Forum for Brugeruddannelse.

Referencer

Elsborg, S. & Ravn, I. (2006). Lærende møder og konferencer i praksis. Peoples Press, Hæftet.

Herlau, H. (2003). "Derfor hader vi møder". Magisterbladet august 2003, nr. 214. Lokaliseret 11.04.06 på: www.magisterbladet.dk/sw13759.asp.

Learning Lab Denmark. Lokaliseret 11.04.06 på: www.dpu.dk/site.asp?p=7931

Nordiske Forskningsbiblioteksforeningers Netværk

Af René Steffensen og Gitte Larsen, medlemmer af DFs hovedbestyrelse og NVBFs styre

Nordiske Videnskabelige Biblioteksforeningers Forbund (NVBF) nedlægges i oktober 2006 efter at have fungeret i godt og vel 60 år.

René Steffensen
Biblioteksdirektør
CBS Bibliotek
rs.lib@cbs.dk

Gitte Larsen
Chefkonsulent
Danmarks Biblioteksskole
gl@db.dk

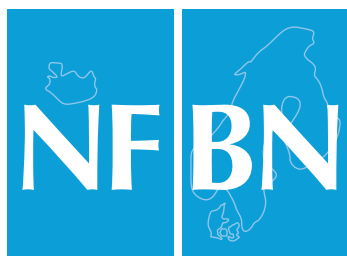
Det blev resultatet af foreningens sidste formelle styremøde, som blev afholdt i Helsinki i marts måned. Med beslutningen om at omdanne NVBF til et løst sammenknyttet forum med navnet Nordiske Forskningsbiblioteksforeningers Netværk (NFBN), har DF haft held til aktivt at sikre nordisk fornyelse og fokuserer nu i stedet sine kræfter på europæisk samarbejde i LIBER.

Det ny netværk er en uformel paraplyorganisation uden styre, sekretariat eller kontingent. Formålet er at bevare en uformel kontakt de nordiske lande imellem, blandt andet og særligt for at sikre, at der årligt og på skift arrangeres én fællesnordisk konference med et aktuelt tema. Hvert andet år er temaet indtil videre fjernlån og i efteråret 2006 afholdes lige netop denne konference af DFs Interesseforum for Fjernlån.

Med NVBFs nedlæggelse forsvinder ikke bare et markant stykke forskningsbibliotekshistorie, men også muligheden for nordiske rejsestipendier og studierejser i NVBFs regi. NFBN tager ikke disse aktiviteter op, det skal fremover alene ske i nationalt foreningsregi. Norfri-samarbejdet

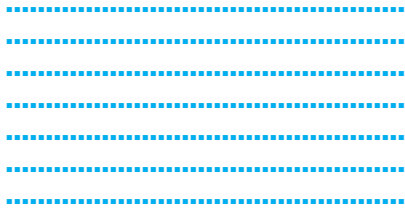
og NorILL-listen afhændes, i øjeblikket undersøges det, om der er interesse for at køre dette arbejde videre i kredsen af deltagere, hvilket der synes at være en god mulighed for.

DF vil nu i stedet i højere grad arbejde i Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche (LIBER). Det synes i tidens tegn, at DF udvider horisonten fra nordisk til europæisk, ligesom LIBER har en størrelse, der i højere grad kan sikre relevant idéudveksling, fremdrift og udvikling. Her ligger de nordiske forskningsbiblioteksforeninger i øvrigt på linje, og håbet er måske at det kommende NFBNs medlemmer sammen kan finde fælles, europæisk fodslag og dermed sætte et nordisk og veloplagt fingeraftryk på LIBER fremover. En hel klar betingelse er dog, at LIBER ændrer sin statut, så også biblioteksforeninger får stemmeret. Sker det ikke, er det begrænset hvilken indflydelse, vi kan få og dermed også hvor meget engagement vi og de øvrige nordiske foreninger kan og vil lægge i foreningen. Og det kan hverken være i noget dansk forskningsbiblioteks eller i LIBERs interesse.

Nordiske Forskningsbiblioteksforeningers Netværk
Nordiske Forskningsbibliotekforeningers Nettverk
Nordiska Forskningsbiblioteksforeningars Nätverk
Norrænn Vettvangur Bókavarðafélaga
Pohjoismainen Tieteellisten Kirjastoseurojen Verkko
Nordic Research Library Associations Network

Med beslutningen om at omdanne NVBF til et løst sammenknyttet forum med navnet **Nordiske Forskningsbiblioteksforeningers Netværk (NFBN)**, har DF haft held til aktivt at sikre nordisk fornyelse og fokuserer nu i stedet sine kræfter på europæisk samarbejde i LIBER.

Pressemeddelelse 1. maj 2006
**ET SPADESTIK DER GØDER JORDEN
FOR VIDENSSAMFUNDET**

Mandag den 8. maj 2006 kl. 12.30 tager kulturminister Brian Mikkelsen og rektor for Københavns Universitet Ralf Hemmingsen første spadestik til et nyt universitetsbibliotek på Amager.

Der bliver betydelig bedre forhold for de studerende som får mere end tredoblet antal af læsepladser, og magasinpladsen øges betydeligt med udbygningen af Københavns Universitetsbibliotek Amager. Det nye bibliotek placeres ved universitetets centrale torv.

Med udbygningen får bibliotekets brugere adgang til ca. 450 læsepladser i et attraktivt biblioteksmiljø, hvor der på det nuværende Fakultetsbibliotek for Humaniora i Njalsgade er 126 læsepladser.

Der bliver adgang til omkring 70.000 bøger på åbne reoler og det eksisterende magasin udvides med ca. 30. hyldekilometer kompaktreoler under gode bevaringsmæssige forhold.

Bygningen er tegnet af Dissing + Weitling arkitekter, der også stod for første etape af byggeriet. Det nye biblioteksbyggeri er et projekt til 160 mio. kr. Det nye universitetsbibliotek og magasinerne åbner i foråret 2008.

**SANDER FREDER REGIONSUNIVERSI-
TETER**

”Antallet af universiteter vil blive reduceret – dog skal der være mindst et universitet pr. region,” sådan udtalte videnskabsminister Helge Sander på en pressebriefing torsdag d.21.4.

Betyder det, at de 2 regionsuniversiteter, Aalborg i Nordjylland og RUC på Sjælland ikke fusioneres? Betyder fusioner også fysiske flytninger? Eller kan sektorforskningsinstitutter geografisk blive liggende, selv om de bliver en del af et universitet, som er placeret et andet sted? Kan en sektorforskningsinstitution under et universitet risikere at blive opslugt af universitetets øvrige aktiviteter?

Universiteternes ønsker, tanker og forslag vedrørende fusioner er for længst indsendt til ministeren. Nu gælder det godkendelse af fusionskriterierne og en køreplan for samme. En udmelding er forhåbentlig på trapperne fra ministerens side, så institutter og universiteter har en afklaring inden semesterstart 2006.

www.forskerforum.dk

LIBRI ONLINE

Libri : International Journal of Libraries and Information Services giver nu fuldtækt adgang til deres artikler med 12 måneders forsinkelse. Online udgaven af Libri er tilgængelig fra 1999 og frem og abonnenter kan mod oplysninger om deres IP-adresse få online adgang til det nyeste nummer af bladet.

Libri er kendt for sine oversigtsartikler om biblioteks- og informationsprogrammer fra forskellige lande – og ligeledes for artikler der omhandler ”Digital Libraries” og tekniker, der understøtter disse funktioner. I 2006 påregnes udgivelse af kvartalsvise indholdsfortegnelser.

www.librijournal.org

DFID prisen 2006

Af Janette Flatman

Dansk Forening for Dokumentation og Dokumentation DFID uddeler i år deres pris til webloggerne Tora Trier Hansen og Susanne Kierkegaard. Susanne og Tora får prisen for deres pionerarbejde med webloggen: BiBlog – Bibliotek og IT

Janette Flatman
Bibliotekar
jfl@sollerod.dk

På de fire år de har blogget, har de udviklet sig til et par web-loggere "par excellence"! Hver dag gør de en forskel for de mange, der læser deres blog. På det seneste har de endvidere allieret sig med Erik Høy, som også bidrager til BibLog. Med deres personlige og vedkommende indlæg, gør de det hårde arbejde, for at holde resten af os ajour med udviklingen indenfor vores fag. Det er et kæmpe arbejde at vedligeholde en blog og ikke mindst at udvælge, hvad man vil have med – de har mange spændende indlæg med og er helt up to date.

Det kræver meget arbejde og vi synes de skal have prisen for deres engagement. Det er et 24 timers hverv, de påtager sig. De er på stadig jagt efter nyheder, og bruger både arbejds-

og fritid på at lave bloggen. Det indgyder respekt, at nogen gider det store arbejde – over tid ... og det gør Tora og Susanne.

Vi synes også, de skal have prisen, fordi de har bevist at informationsområdet godt kan være pioner indenfor "blogosfæren", og at informationsspecialister og bibliotekarer godt kan være på digital- og informationsforkant. De har grebet en ny kommunikationsform: "bloggen", og gjort den til et værdifuldt redskab til gavn for mange.

Det er nemlig en spændende kommunikationsform, som mange flere inden for vores fag burde gøre brug af. Og den er interessant fordi den udfordrer mere velkendte kommunikationsformer, som f.eks. traditionelle nyheds-

breve, hvor man sjældent direkte og ikke til alle kan kommentere på enkelte indlæg – men oftest kun til redaktøren eller journalisten, der har skrevet artiklen.

De inviterer til debat, og der er da også flere der bider på...

Mange gode bloggere & blogs om emnet er kommet til senere, men Tora og Susanne var de første. Og vi synes i den grad, at de fortjener et skulderklap og en god portion anerkendelse for arbejdet. Derfor modtager de DFID prisen 2006.

Janette Flatman
Formand
DFID

De har grebet en ny kommunikationsform: "bloggen", og gjort den til et værdifuldt redskab til gavn for mange.

*Prismodtagerne
Tora Trier Hansen og
Susanne Kierkegaard*

Se mere på:
www.bib-log.blogspot.com
www.dfid.dk

Digitale rettigheder i informationssamfundet – indtryk fra DFs Vinterinternat 2006

Af Naja Porsild

Teknologien kan nu på mange nye måder principielt give fri og lige adgang for alle til alt offentliggjort materiale, hvis man vel at mærke har adgang til en computer. Det betyder væsentlige ændringer i forbrugsmuligheder og mønstre løst fra tid og sted. Samtidig kan teknologien med den såkaldte "Digital Rights Management" (DRM) sikre ophavsrettigheder for digitale produkter.

Naja Porsild
Bibliotekar
ASB Handelshøjskolen i Århus
nap@asb.dk

Adgang til digital information – globale perspektiver og udfordringer

Adgang til viden er central for udvikling af frie, kreative og demokratiske samfund, lige såvel som det er tæt knyttet til menneskerettigheder og ytrings- og informationsrettigheder. "Ingen ytringsfrihed uden adgang til information og Internet".

Grænsen mellem private/offentlige opgaver og forpligtelser rykkes og flyttes hele tiden og i dag er information snarere en vare i stedet for at være en fri offentlig ressource. Som sådan skal den tilgodesee både markedsmæssige og samfundsmæssige behov.

På højeste internationale plan (UNESCO) ønskes en satsning på videnssamfundet baseret på ytringsfrihed – adgang til information – lige adgang til uddannelse og kulturel diversitet. Borgerens adgang til information må ikke forringes i det digitale bibliotek – dvs digital distribution skal indtænkes i alle hidtidige forretningsmodeller.

Wikipedia er et flot eksempel på fri tilgængelighed på alverdens sprog. Det er p.t. det mest refererede site på nettet – et globalt frit vidensrum, baseret på åbne standarder - "et must" for den fri tilgængelighed. Men samtidig er det essentielt, at brugerens ret til privatliv beskyttes.

Danmark og Skandinavien kan figurere som rollemodeller på velfærdsstaten og IT-udviklingen, og bør derfor stå i spidsen for at finde løsninger, der optimerer potentialet for det offentlige informationsdomæne. I den forbindelse er det vigtigt at få formuleret bibliotekernes fælles vision og målsætning på det digitale informationsområde og få identificeret evt. barrierer for realisering af heraf.

Forskning for alle – åben adgang til universiteternes forskning og publicering?

Det er muligt, vi er midt i et kapløb om retten til det frie rum – "klodernes kamp" – men det handler også om formidling af videnskabelig kerneproduktion, som produceres i stigende mængder. Biblioteket er en kernefacilitet for universiteterne – og for forskerne. Gennem Open Access er der opnået en vis udbredelse, men det kniber med tilslutning fra universiteterne – dels pga. konsensus og dels pga. rettigheder.

Rettigheden til værket er stadig forfatterens/forskerens og ikke det enkelte universitets, men en forsker kan tilbyde universitetet rettighederne til værket. Med forskningsstyring "indefra", kan det enkelte institut derved selv afgøre, "hvad" der skal forskes i. Det betyder derfor også formelt set, at instituttet sætter rammerne og dermed også vedr. publicering og offentliggørelse, mens forskningsstyring "udefra" fordrer et regeringsudspil. Men ønsker vi forskning under styring og klausulering?

Interesseorganisationer spiller ligeledes en rolle i dette koncept og Rektorkollegiet kunne fx. være toneangivende som "policy-organ" for koordinering m.m. af forskningspublicering. Videnskabsministeriets Hvidbog om IT-arkitektur anbefaler som et overordnet princip en serviceorienteret arkitekturmodel, hvor it-løsninger designes modulært, opdelt i services med veldefinerede grænseflader til hinanden og i videst muligt omfang til allerede eksisterende offentlige it-systemer.

Bredbånd og de ophavsretlige regler

I forbindelse med en strategi på bredbåndsområdet er det vigtigt at være opmærksom på ophavsrettens betydning for området.

For det første er det endnu ikke afklaret, hvorvidt udsendelser på nettet – simulcast og webcast – er omfattet af det ophavsretlige udsendelsesbegreb og dermed af de særregler, som gælder for udsendelse i ophavsretsloven, fx § 30 (aftalelicens på udsendelser) og § 31 (retten til at optage programmer med henblik på udsendelse).

Kulturministeriet har ikke i de seneste revisioner af ophavsretsloven villet tage stilling til, om simulcast og webcast er omfattet af udsendelsesbegrebet. Ministeriet har dog i sit arbejdsprogram for ophavsretten skrevet, at det vil nedsætte en arbejdsgruppe om emnet, hvis resultat forventes at foreligge i løbet af 2007 eller 2008.

Medierne opfatter simulcast og webcast som udsendelser, og DR har således også simulcastet sine radioprogrammer siden 1997, men det er naturligvis en uholdbar situation, at en så vigtig del af aktiviteterne på bredbånd ikke er retligt afklaret. Ligesom det skaber stor usikkerhed om rækkevidden af ophavsretslovens § 35 om retransmission.

Open Access studies and surveys

En grundholdning for udgivelser via Open Access er, at al indtjening fra offentliggørelse af forskningsresultater og artikler føres tilbage til institutionen og derved er med til at finansiere nye projekter.

Lidt over 9000 tidsskrifter udgives gennem ALPSP¹ enten som:

1. Full Open Access – omgående udgivelse i fuld tekst
2. Delayed Open Access – forsinket udgivelse i fuld tekst
3. Optional Open Access – delvis fri adgang til fuldttekst artikler (author-side payment)

Det er derfor af betydning af forlagene indbygger større aktiver og bemyndigelse i deres tilbud, såvel som nemmere tilgængelige brugerfaciliteter og flere forskellige økonomiske modeller.

OA-tidsskrifter er "peer-reviewed" på samme måde som ordinære tidsskriftudgivelser, men ALPSP er meget afhængig af frivillig arbejdskraft og det er endnu for tidligt at udtale sig om OA finansielt er en rentabel model. Men det er sikkert, at OA med sine tilbud og muligheder bliver en større og større faktor i overvejelserne omkring bibliotekernes tidsskriftbestand.

Udviklingen er gået fra "end-user" til "information-consumer" – kendetegnet for den digitale forbruger. Der bliver ikke talt ned til dem længere, det er der for mange af dem til; de har rimelig grad af indflydelse og vi bør betragte dem som forbrugere i erkendelse af deres erhvervede (økonomiske) magt.

Det er derfor af betydning af forlagene indbygger større aktiver og bemyndigelse i deres tilbud, såvel som nemmere tilgængelige brugerfaciliteter og flere forskellige økonomiske modeller.

Digitale rettigheder kan skabe potentielt dårlig informationsadgang, alt efter hvilken indfaldsvinkel den ansues fra: Borgerens (studenter og forbrugerorganisationer), rettighedshaverens (DI, KU, OA, ebog.dk) eller formidlerens (DR, biblioteker) – en model, der både tilgodeser økonomiske og samfundsmæssige behov eksisterer ikke.

Den teknologiske udvikling på verdensplan betyder blot hurtigere adgang til endnu flere informationer og dermed større behov for betroede mellemlid og formidlere – incl. bibliotekaren!

Forlæggerforeningens e-portal

Forlæggerens ebogsportal, www.ebog.dk, skal i første omgang sælge digitale undervisningsmaterialer for foreningens undervisningsforlag fra studieårets begyndelse september 2006. Etableringen af ebog.dk har spændende perspektiver

for salg og distribution, både af undervisningsmaterialer og andet digitalt indhold til slutbrugere og biblioteker.

E-bog.dk skal fungere som en digital boghandel, baseret på pensumlister indhentet fra studievejleder – i første ombæring primært dansk litteratur. Forlagene skal selv foretage klarering af rettighederne til at sælge hele og/eller dele af deres titler digitalt.

Visionen er, at portalen bliver dækkende på de enkelte studieområder, så kompendier kan sammensættes for den enkelte studerende. Desuden skal digitale bog være og vil blive billigere end den trykte bog. En e-bogsportal er en fremtidssikret løsning til bl.a. at imødegå den forholdsvis store piratkopiering, der i dag finder sted på uddannelsesinstitutionerne. (Læs mere om ebog.dk på bagsiden af dette nr.)

Digital information. Digital infrastruktur

Internet baseret på åbne standarder giver alle mulighed for at udvide dets funktionalitet. De enkelte netværkseffekter får større værdi for den enkelte bruger jo flere, der bruger det. Og de åbne standarder er med til at sikre denne fri konkurrence.

Med DRM (Digital Rights Management) er et ønske om sikkerhed i anvendelsen af det enkelte værk – såsom at forhindre ulovlig kopiering, blevet mulig. Men DRM er lukkede proprietære systemer, hvorfor: "... an absolutely compatible and completely transparent DRM-system is a logical impossibility!"

Man kan så spørge sig selv, om det i virkeligheden skal oversættes med: "Digital Restrictions Management", når det viser sig at:

- omformatering ikke længere er tilladt
- forbrugeren afskæres fra frit afspillervalg
- det ikke længere er muligt at opnå interoperabilitet, hvis der anvendes DRM

- det underbygger netværkseffekter i den digitale struktur

I et videnssamfund er udvikling af informationer afgørende for uddannelse, oplysning og fri meningsudveksling og borgeren skal sikres adgang til alle typer af offentliggjort information. Nye informationsdistributionssystemer i kølvandet på den teknologiske udvikling har gjort adgang til information nemmere og billigere – men dermed også endnu lettere at distribuere information uretmæssigt til skade for rettighedshaverne.

Begrænsninger, etik og lovgivning

Desværre lever pligtafleveringsloven ikke op til arkivlovens regelsæt og der er stadig uafklarede spørgsmål, – er høste-metoden korrekt? Er datakvaliteten OK? Bør der sondres mellem opbevaring og tilgængelighed, idet mange oplysninger kun er tilgængelige for forskere?

Der er med andre ord sket en forskel i arkivering af trykte og digitale materialer. Det kunne være nærliggende at bevare den elektroniske litteratur, som en arkivopgave og ikke en biblioteksopgave!

Internettet er både en velsignelse og en forbandelse.

En velsignelse som videnudbyder og kommunikationsformidler. Forhold til tid og sted er ændret radikalt og vi taler om online-generation, ytringsfrihed og deltagende demokrati.

En forbandelse som integritetskrænker. Den enkeltes opfattelse af "det private" er rykket voldsomt – og det er den pris, vi betaler for nettets herligheder.

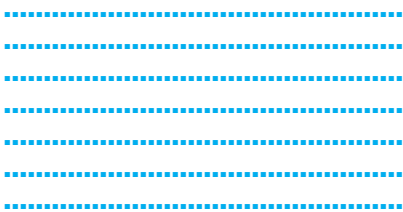
Referencer

- ¹ www.alpsp.org/default.htm
- ² www.ebog.dk

En e-bogsportal er en fremtidssikret løsning til bl.a. at imødegå den forholdsvis store piratkopiering, der i dag finder sted på uddannelsesinstitutionerne.

DF Revy Kort nyt

MODELAFTALE OM FORSKNINGSPUBLICERING

Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA) har udarbejdet vejledningspjecen "Ophavsret og forskningspublicering". Målgruppen for pjecen er forskere og andet videnskabeligt personale, og formålet er at give en kort introduktion til de ophavsretlige regler samt anvisninger om, hvordan en aftale mellem en forsker og et forlag kan se ud i forbindelse med udgivelse af en videnskabelig artikel. Pjecen indeholder et eksempel på en modelaftale mellem en forsker og et forlag, som giver forskeren mulighed for at udnytte sin artikel, fx på egen hjemmeside eller på anden ikke-kommerciel hjemmeside.

Pjecen kan hentes på UBVAs hjemmeside: www.ac.dk under "UBVA" og "Publikationer".

THE EUROPEAN LIBRARY

British Library er initiativtager til projektet om at åbne for adgang til den europæiske kulturarv, der er tilgængelig via de nationale biblioteker – til dels som parallel og alternativ til Googles projekt om at digitalisere 15 mio. bøger fra fire store biblioteker i USA og Europa.

The European Library webservice – portalen til de europæiske nationalbibliotekers ressourcer og samlinger – både digitale og analoge (bøger, tidsskrifter, fotos, indskannet materiale m.v.). Der er 3 hovedargumenter for projektet: Digitalisering, online adgang, digital sikring og opbevaring. Målet er at give adgang til alle 45 landes samlinger inden for de næste 5 år.

Projektet er en del af: "i2010 - Et europæisk informationssamfund som middel til vækst og beskæftigelse" (KOM(2005)229), der udstikker retningslinier og rammer for udvikling af det europæiske informations-samfund for at opfylde Lissabon-målsætningerne.

Indtil nu er der åbnet for adgang til ca. 80 % af det digitaliserede materiale, der er registreret i nationalbibliotekernes databaser og kataloger. Det bør nævnes, at majoriteten af indholdet på det digitale område p.t. er inden for de humanistiske fagområder. Udgifter til projektet er estimeret til omkring 200-250 millioner €.

www.theeuropeanlibrary.org/portal

NYE MEDLEMMER

Pernille Schütz	Det Danske Filminstitut
Brian Grev	Ebsco
Anne-Kirstine Kristensen	Sygeplejeskolen i Silkeborg
Kirsten Pedersen	Handelshøjskolen i Århus
Vagn Gotfredsen	Forsvarsakademiets Informationsservice
Rikke Ellegaard Kruse	Danisco Sugar & Sweeteners
Mette Grundsøe	Handelshøjskolen i Århus

JUNI	07. – 10.	Quebec City	Unlocking Scholarly Access: The 9th International Symposium on Electronic Theses and Dissertations www6.bibl.ulaval.ca:8080/etd2006/pages/theme.jsf
	11. – 15.	Chapel Hill, NC	Opening Information Horizons. 6th ACM/IEEE-CS Joint Conference on Digital Libraries www.jcdl2006.org/
	14. – 16.	Bansko, Bulgaria	ELPUB 2006: Digital Spectrum: Integrating Technology and Culture 10th International Conference on Electronic Publishing: www.elpub.net
	26. – 30.	Djurö, Stockholm	Sommarskola för informationskompetens 2006. Arrangeret i samarbejde med NordINFOLIT og Stockholms Universitetsbibliotek www.sub.su.se/subskurser/visakurs.aspx?kid=364
JULI	04. – 05.	Otakaari, Finland	Technology Enhanced Learning – Catalyst for Change and Innovation 3rd European eLearning Conference 2006 www.elearning2006.fi/main.site?action=siteupdate/view&id=2
	04. – 07.	Uppsala, Sverige	LIBER 35th Annual General Conference www.ub.uu.se/LIBER
AUGUST	16. – 18.	København	Creating Knowledge IV - NORDINFOLIT og Forum for brugeruddannelse Empowering the Student Through Cross-Institutional Collaboration www.ck-iv.dk
	16. – 18.	Seoul, Korea	Resource Sharing, Reference and Collection Development in the Digital Age – a Practical Approach Satellite meeting of 72nd IFLA General Conference and Council www.nl.go.kr/satellite/index.php
	20. – 24.	Seoul, Korea	Libraries: Dynamic Engines for the Knowledge and Information Society Society. World Library and Information Congress: 72nd IFLA General Conference and Council: www.ifla.org/IV/ifla72
	22. – 25.	Tilburg, Holland	Digital Libraries a la Carte: New Choices for the Future. Ticer Summer School 2006 www.ticer.nl/06carte
	23. – 25.	Uppsala, Sverige	Nordiske Arkivdage www-conference.slu.se/arkivdagar2006
SEPTEMBER	07. – 08.	Roskilde	DF Årsmøde
	09. – 14.	Mexico City, Mexico	Between Memory and Oblivion - The Educational and Cultural Significance of Audiovisual Archives. IASA Conference. www.iasa-web.org/iasa0009.htm

Afsender

DFs sekretariat
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Universitetsparken
8000 Århus C

Returneres ved vedvarende adresseændring

Forlæggerforeningen og e-bogsportalen

Forlæggerforeningen er jævnligt blevet mødt med ønsker (krav) fra studerende og uddannelsesinstitutioner om, at man offline og online ønsker at orientere sig i relevante trykte og digitale forlagsudgivelser og samtidig kunne købe/leje digitale udgaver af bøgerne.

Flere forlag har allerede tilbud om køb af hele e-bøger, bl.a. forlagene i Gyldendal Akademisk. Men for de studerende er det optimale at alle uddannelsesrelevante forlag har digitale tilbud, og at man på én adresse enkelt og let kan søge/finde/købe de ønskede lærebøger. Herudover er der også et udtalt behov for at den studerende/underviseren kan sammensætte dele af bøger/kapitler fra forskellige bøger/forlag til skræddersyede kompendier.

Det var anledningen til at Forlæggerforeningen og herunder Sektion for Undervisningsforlag SFU i foråret 2005 tog initiativ til at iværksætte en fælles brancheportal med ebogssalg. Efter forhandlinger med forskellige udbydere, har SFU valgt at anbefale sine medlemmer at indgå samarbejdsaftaler med ebog.dk.

Ebog.dk er et etableret samarbejde mellem DBC og Infomedia. Første del af portalen forventes klar omkring august måned, indholdet vil primært bestå af faglitteratur, som benyttes på de videregående uddannelser, og derfor især henvende sig til studerende. Det er hensigten, at portalens indhold på sigt skal udvides og kunne

kunne benyttes af andre, f.eks. indenfor visse fagområder – professionelle brugere.

Forlæggerforeningen har indgået en rammeaftale med ebog.dk og der er udarbejdet notater og anvisninger på, hvorledes forlagene kan sikre sig de digitale rettigheder både vedrørende fremtidige rettigheder men også på relevante backlister. Mange forlag er allerede ganske langt i processen med at indhente rettigheder og klargøre til ebogs udgivelser

Herudover at der nedsat en følgegruppe hvor repræsentanter fra ebog.dk, forlagene og Forlæggerforeningen jævnligt mødes og drøfter udviklingen af portalen og problemstillinger i relation hertil. Blandt emnerne der drøftes pt. er licensaftaler til undervisningsinstitutioner og biblioteker.

I første omgang vil en meget stor del af materialet være pdf-filer. De er forholdsvis nemme at få produceret og økonomisk overskuelige, XML er også muligt, og vil på sigt – afhængig af den teknologiske udvikling – nok være et bedre og mere fremtidssikret alternativ. Rent teknisk skulle det herudover ikke give de store problemer at drive en ebogsportal. Den bliver bygget op på velkendte systemer og kan tilbyde brugerne et meget varieret udbud – dvs. hele bøger, dele af bøger, kompendier mv., som kan sammensættes på tværs af udgivelser og kan købes eller lejes i kortere eller længere perioder, med og uden printmuligheder.

Fra Baglinjen

Læs mere om projektet på ebog.dk

Af **Vivi Antonsen**
Redaktionschef
Jurist- og Økonomforbundets Forlag
via djof.dk

For de studerende er det optimale at alle uddannelsesrelevante forlag har digitale tilbud, og at man på én adresse enkelt og let kan søge/finde/købe de ønskede lærebøger.